

Minder melk, meer winst: deze boerin uit Leens vertelt haar geheim

De koeien van Agnes de Boer uit Leens geven nog maar half zoveel melk als vijftien jaar geleden. Toch houdt de biologisch melkveehouder jaarlijks een ton meer over. Haar geheim? Klavers.

WOUTER HOVING

Tussen de rode klaver en blauwe cichorei loopt een groep bestuurders en medewerkers van Urgenda door het grasland van biologisch melkveehouder Agnes de Boer (33). De gelegenheid: vierten dat het nieuwe zaaiseizoen van kruidenrijk grasland is begonnen. Ook landbouwminister Jaimi van Essen zou eigenlijk aanwezig zijn, maar ja... Begrotingsperikelen in Den Haag.

Enfin, Agnes de Boer is met haar man Klaas Jan (39) al sinds 2014 bezig met het zaaien van kruidenrijk grasland. Ieder jaar werd ze fanatieker. Inmiddels krijgen haar zeventig koeien geen krachtvoer meer. Ze eten het hele jaar dus alleen kruidenrijk gras.

„Ik heb geen brokken meer nodig”, vertelt De Boer. De klavers zorgen voor zo’n 2.000 kilo extra voer per hectare per jaar. Daarmee haalt ze een opbrengst die vergelijkbaar is met bemest Engels raai-gras, alleen heeft De Boer daar geen kunstmest voor nodig.

De Boer ziet dat terug in haar cijfers. „In 2008 gaven mijn koeien jaarlijks zo’n 12.000 liter melk. Nu is dat nog maar de helft. Toch hou ik een ton per jaar meer over.” Dat ze geen krachtvoer meer koopt, bespaart haar jaarlijks 80.000 euro. Als er boeren zijn die haar niet

Blauwe cichorei in het weiland van Agnes de Boer. Erachter de delegatie van lokale politici en Urgenda-medewerkers. FOTO'S: ANJO DE HAAN

geloven, nodigt ze die altijd uit. „Kom maar langs, dan gooien we de boeken open.”

Agnes doet mee aan het programma ‘1001ha kruidenrijk’ van duurzaamheidsorganisatie Urgenda. Via dat programma kan ze haar kruiden- en klavermengsel met korting aanschaffen. Ook de provincies, gemeenten en Nationaal Programma Groningen betalen mee aan deze regeling voor kruidenrijk gras.

Steeds meer boeren willen kruidenrijk gras. Maar veel van hen moeten nog leren om ermee om te

‘Bij elke stap die ik hier zet, kom ik zomaar drie bijen en vijf vlinders tegen’

gaan, merkt directeur Hanneke van Ormondt van Urgenda. „Ze maaien het te vaak en bemesten het te veel, zoals ze met gras gewend zijn.”

Uit ervaringen van Urgenda

blijkt dat het loont om klavers later te maaien. De planten krijgen grotere bladeren, vangen meer zonlicht, leggen meer stikstof uit de lucht vast en groeien daarna sneller door. Daardoor leveren ze uiteindelijk meer voer op. Doordat de planten dieper wortelen, overleven ze langer bij droogte.

Uiteraard is het laten bloeien ook nuttig voor de insectenpopulatie. Agnes de Boer laat het zien op haar eigen erf. „Bij elke stap die ik hier zet, kom ik zomaar drie bijen en vijf vlinders tegen”, zegt ze. En nog een voordeel: als je de planten een tijdje laat bloeien, dan blijft het zaad aanwezig in het grasland en komt het later weer op.

De koeien van De Boer eten het kruidenrijke gras het grootste deel van het jaar rechtstreeks van het land. Daarvoor past de boerin zogeheten ‘stripgrazen’ toe. Haar koeien krijgen iedere dag een nieuw strookje weiland. Zo eten ze het verse gras en de klavers op voordat ze die vertrappen of bevuilen.

De koeien hebben een halsband met gps om de nek. Daarmee kan De Boer haar dieren op afstand toegang geven tot nieuwe graasstroken. Ze krijgen een waarschuwingspiepje als ze buiten hun gebied gaan en als ze die negeren, krijgen ze een elektrische prikkel om terug te gaan. Zo weten ze in welk stuk weiland ze niet mogen lopen.

De boerin gaat met haar klavers trouwens nog wel een stapje verder dan de gemiddelde boer. Ze laat haar gras langer bloeien dan economisch rendabel is en laat stroken staan waarin insecten hun eitjes kunnen afzetten.

Ze is blij met haar keuzes. „Ik weiger hier voedsel naartoe te brengen via een schip. Ik wil niet aan mijn kinderen vertellen dat Nederland zo efficiënt is met de hoeveelheid melk per hectare. Dat beeld klopt niet. We gebruiken 1,8 miljoen hectare in Nederland én 2,3 miljoen in het buitenland.”

1001 hectare van Urgenda

1001 hectare van Urgenda Urgenda heeft via het 1001ha-programma afgelopen jaar veel boeren kunnen helpen. In 2026 betaalden ze in Groningen mee met 257 hectare kruidenrijk gras, 280 hectare mengsel om plantjes (‘groenbemesters’) op kale akkers in te zaaien en 33 kilometer bloemenstroken naast akkers. In Drenthe is er vanuit dit programma 82 hectare kruidenrijk gras gefinancierd en 240 hectare waar groenbemester is gezaaid.

Al die maatregelen zijn goed voor bodem, water, biodiversiteit en leggen stikstof en kooldioxide vast. Elke hectare kruidenrijk grasland bespaart 500 kg kunstmest en daarmee 1.000 kg CO2.

Het zaaiseizoen van kruidenrijk gras is geopend bij boerin Agnes in Leens. Links Urgenda-directeur Hanneke van Ormondt, midden boerin Agnes de Boer en rechts BBB-gedeputeerde Leo Wenneger.